

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2015

YEARBOOK

2015

ГОДИНА 6

VOLUME VI

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2015
YEARBOOK

ГОДИНА 6

VOLUME VI

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Нина Даскаловска
проф. д-р Махмут Челик
доц. д-р Ранко Младеноски
м-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Луси Караниколова
проф. д-р Толе Белчев
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Марија Кусевска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Марија Кукубајска
доц. д-р Драгана Кузмановска
виш лектор м-р Снежана Кирова
м-р Весна Коцева

Главен уредник

доц. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
лектор м-р Биљана Петковска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“–Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph. D.
Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Mahmut Celik, Ph.D.
Docent Ranko Mladenoski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M. A.

Editorial staff

Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Lusi Karanikolova, Ph. D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Marija Kusevska, Ph.D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Marija Kukubajska, Ph.D.
Docent Dragana Kuzmanovska, Ph.D.
Senior Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Docent Svetlana Jakimovska, Ph.D.

Editor in chief

Docent Eva Gjorgjievska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Lecturer Biljana Petkovska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Stip
Faculty of philology
Krste Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

д-р Марија ЛЕОНТИЌ ПОТЕКЛЮ, АДАПТАЦИЈА И СЕМАНТИКА НА ТУРСКИОТ СУФИКС -лак /-лѝк/ (-lik, -lik, -luk, -lük) ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija LEONTIC, Ph. D. ORIGIN, ADAPTATION AND SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX -лак /-лѝк/ (-lik, -lik, -luk, -lük) IN TURKISH AND MACEDONIAN LANGUAGE	11
Делфина ЈОВАНОВА НИКОЛЕНКО д-р Луси КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА СЕМАНТИКАТА НА ЈАЗИКОТ ВО РУБРИКАТА „САКАМ ДА КАЖАМ“ ВО ДНЕВНИОТ ВЕСНИК „ВЕСТ“ Delfina JOVANOVA NIKOLENKO I Lusi KARANIKOLOVA – COCOROVSKA, PhD THE SEMANTICS OF THE LANGUAGE IN THE RUBRIC „SAKAM DA KAZAM“ IN THE DAILY NEWSPAPER „VEST“	21
д-р Јаготка СТРЕЗОВСКА д-р Билјана ИВАНОВСКА ЛИНГВИСТИЧКИ ОСВРТ КОН ТУЃИТЕ ЗБОРОВИ И ЗАЕМКИТЕ ВО СТРУЧНИОТ ЛЕКСИЧКИ ФОНД НА ЈАЗИКОТ д-р Jagotka STREZOVSKA, PhD д-р Biljana IVANOVSKA, PhD LINGUISTIC REVIEW TOWARDS FOREIGN AND LOANWORDS IN THE PROFESSIONAL LEXICAL LANGUAGE FOND.	29
м-р Наталија ПОП ЗАРИЕВА м-р Крсте ИЛИЕВ ВЛИЈАНИЕТО НА ИНТЕРНЕТОТ ВРЗ ЈАЗИЧНАТА КУЛТУРА, КОГНИТИВНИОТ И АКАДЕМСКИОТ РАЗВОЈ НА МЛАДИТЕ Natalija POP ZARIEVA Krstе ILIEV THE INFLUENCE OF THE INTERNET ON THE LANGUAGE CULTURE, THE COGNITIVE AND ACDEMIC DEVELOPMENT OF THE YOUNG	39
м-р Македонка ДОДЕВСКА д-р Веселинка ЛАБРОСКА ПРЕГЛЕД НА ЛЕКСИКАТА НА ОВЧЕПОЛСКИОТ ДИЈАЛЕКТ И НА СЛОВЕНЕЧКОГОРИШКИОТ (ГОРИЧАНСКИ) ДИЈАЛЕКТ СПОРЕД ПОТЕКЛОТО Makedonka DODEVSKA, Mr. Veselinka LABROSKA, Ph. D. THE REVIEW OF THE LEXICAL VOCABULARY OF THE OVCHE POLE DIALECT AND SLOVENIAN GORISHKI – GORICHANSKI DIALECT	47

д-р Билјана ИВАНОВСКА д-р Марија КУСЕВСКА д-р Нина ДАСКАЛОВСКА м-р Татјана УЛАНСКА д-р Лилјана МИТКОВСКА Моника ЦЕНОВА Викторија КРСТЕВСКА ПРОЕКТОТ „УЛОГАТА НА ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ИНСТРУКЦИИ ЗА СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА ПРИ УЧЕЊЕТО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК“ И НЕГОВО ПРЕТСТАВУВАЊЕ	53
д-р Марија КУСЕВСКА УЛОГАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО УБЛАЖУВАЧИ ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija Kusevska USE OF MODAL VERBS FOR MITIGATION IN ENGLISH AND MACEDONIAN	61
д-р Светлана ЈАКИМОВСКА МЕТОДИ НА ТЕРМИНОЛОШКАТА РАБОТА Svetlana JAKIMOVSKA, Ph. D. TERMINOLOGY METHODS	71
д-р Даринка МАРОЛОВА д-р Драгана КУЗМАНОВСКА ПОВЕКЕЗНАЧНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Darinka, MAROLOVA Dragana KUZMANOVSKA AMBIGUITY IN MACEDONIAN AND IN GERMAN LANGUAGE	81
Assist. Prof. Marija EMILIJА KUKUBAJSKA, PhD Tatjana Plievska, M.A. candidate A FABIAN SOCIETY, FRANKFURT SCHOOL: UTOPIA, DYSTOPIA, “REALITY”	91
Катерина, СТОЈАНОВСКА д-р Марија, КУСЕВСКА ПИЦИН И КРЕОЛСКИ ЈАЗИК Katerina, STOJANOVSKA Docent Marija, KUSEVSKA PhD. PIDGIN AND CREOLE LANGUAGE	103
м-р Марија КРСТЕВА м-р Драган ДОНЕВ ТЕМАТСКИТЕ ПРЕОКУПАЦИИ ВО „ДОЛГА ЦРНЕЧКА ПЕСНА“ НА РИЧАРД РАЈТ Marija Krsteva Dragan Donev THEMATIC PREOCCUPATIONS IN RICHARD WRIGHT’S „LONG BLACK SONG“	113

- д-р Ранко МЛАДЕНОСКИ
д-р Толе БЕЛЧЕВ
МАКЕДОНСКИ ПОЕМИ И ЕПОВИ ЗА НАЈСЛАВНИОТ МАКЕДОНСКИ КРАЛ
Ranko Mladenoski, Ph. D.
Tole Belcev, Ph. D.
MACEDONIAN POEMS AND EPICS ABOUT THE MOST FAMOUS
MACEDONIAN KING 119
- Пацка ТАСЕВА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
ЕСТЕТСКАТА ФУНКЦИЈА НА СИМБОЛОТ ВО „БЕЛИ МУГРИ“ ОД РАЦИН
Paska TASEVA
Tole BELCEV, Ph. D.
AESTHETIC FUNCTION OF SYMBOLS IN “WHITE DAWNS” BY RACIN..... 131
- д-р Луси КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА
ПОРТРЕТИРАЊЕ ПРЕКУ ДЕСКРИПЦИЈА
(За портретите на Францка и Лојзе во романот
„На пругорнината“ од Иван Цанкар)
Lusi Karanikolova – Cocorovska, PhD
PORTRAYAL THROUGH DESCRIPTION
(About the portrayals of Francka and Lojze in the novel
“Na prugorninata“ by Ivan Cankar) 141
- Сања СПАСКОВА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
НАРАТОРИТЕ И ФОКАЛИЗАТОРИТЕ ВО РОМАНОТ
„СМРТТА НА ДИЈАКОТ“ ОД ДРАГИ МИХАЈЛОВСКИ
Sanja Spaskova
Tole Belcev, Ph. D.
NARRATORS AND FOCALIZERS IN THE NOVEL
‘THE DEATH OF THE NOVICE’ BY DRAGI MIHAJLOVSKI 151
- д-р Јованка ДЕНКОВА
ИЗМИСЛУВАЊЕ ИЛИ РЕАЛНОСТ НА ДЕТСКИОТ СВЕТ
Jovanka DENKOVA, Ph.D.
FANTASY OR REALITY OF THE CHILD’S WORLD 161
- д-р Ева ЃОРЃИЈЕВСКА
Canone inverso или за уметноста и бескрајот
(критички осврт на романот од Паоло Мауренсиг)
Eva GJORGJIEVSKA, PhD
Canone inverso or the art and the infinity
(Critical review on the novel of Paolo Maurenzig)..... 169
- Данче СТЕФАНОВСКА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
НАРАТОРИТЕ ВО „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Danche STEFANOVSKA
Tole BELCEV, Ph. D.
NARRATORS IN „THE DAUGHTER OF THE MATHEMATICIAN”
BY VENKO ANDONOVSKI 175

д-р Ева ЃОРЃИЕВСКА м-р Јована КАРНИКИЌ КАРЛО ГОЛДОНИ И РЕФОРМАТА НА ИТАЛИЈАНСКИОТ ТЕАТАР Eva GJORGJEVSKA, PhD Jovana KARANIKIKJ, MA CARLO GOLDONI AND THE REFORM OF ITALIAN THEATER	185
м-р Крсте ИЛИЕВ м-р Наталија ПОП ЗАРИЕВА ИСКУШЕНИЕТО И СПАСЕНИЕТО ВО СЕР ГАВЕЈН И ЗЕЛЕНИОТ ВИТЕЗ Krste ILIEV Natalija POP ZARIEVA TEMPTATION AND SALVATION IN SIR GAWAIN AND THE GREEN KNIGHT	191
м-р Милена РИСТОВА-МИХАЈЛОВСКА ЕДНО ДРАМСКО ЧИТАЊЕ НА БАЛКАНОТ ВО „СЛОВЕНСКИОТ КОВЧЕГ“ НИЗ БЕЛА, ЛИКОТ-НОМАД Milena RISTOVA-MIHAILOVSKA, MA DRAMA READING OF THE BALCAN PENINSULA IN ‘SLAV CASKET’ THROUGH BELA, THE NOMAD CHARACTER	197
Проф. д-р Луси КАРНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА ДЕСКРИПТИВНИТЕ „СЛИКИ“ ВО РОМАНОТ „СЕЛИДБИ“ ОД МИЛОШ ЦРЊАНСКИ Lusi KARANIKOLOVA – COCOROVSKA, PhD DESCRIPTIVE “PICTURES“ IN THE NOVEL “SELIDBI“ BY MILOS CRNJANSKI	207
м-р Биљана ИВАНОВА д-р Драгана КУЗМАНОВСКА м-р Снежана КИРОВА м-р Татјана УЛАНСКА ЗОШТО ДА СЕ УЧАТ СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ? Biljana Ivanova, M.A. Dragana Kuzmanovska PhD. Snezana Kirova M.A. Tatjana Ulanska M.A. WHY LEARNING FOREIGN LANGUAGES?	223
Магдалена БАТЕВСКА д-р Нина ДАСКАЛОВСКА ЗА КОМПЛЕКСНОСТА НА ИЗУЧУВАЊЕ НОВИ ЗБОРОВИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Magdalena BATEVSKA Nina DASKALOVSKA ON THE COMPLEXITY OF LEARNING NEW WORDS IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION	229

Марија КУЛАКОВА д-р Нина ДАСКАЛОВСКА ИНТЕГРИРАЊЕ НА МОДЕРНАТА ТЕХНОЛОГИЈА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК Marija Kulakova Nina Daskalovska, Ph.D. INTEGRATING MODERN TECHNOLOGY INTO ENGLISH LANGUAGE TEACHING	239
м-р Марија Тодорова м-р Весна Коцева АНКСИОЗНОСТ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК Marija, Todorova Vesna, Kocева FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM ANXIETY	253
д-р Виолета ДИМОВА д-р Махмут ЧЕЛИК Умит СУЛЕЈМАНИ ИСТРАЖУВАЧКИТЕ МЕТОДИ И ТЕХНИКИ – ОСНОВЕН УСЛОВ ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА КОГНИТИВНАТА НАСТАВА ВО ПАРАЛЕЛНИТЕ СО ТУРСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК Violeta DIMOVA, Ph. D Mahmut CELIK, Ph. D Umit SULEIMANI RESEARCH METHODS AND TECHNIQUES – MAIN CONDITION FOR COGNITIVE EDUCATION IN CLASSES WITH INSTRUCTION IN TURKISH LANGUAGE	259
Анжела НИКОЛОВСКА ИНТЕГРИРАЊЕ НА ВОКАБУЛАРОТ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Anzela NIKOLOVSKA INTEGRATION OF VOCABULARY INSTRUCTION INTO FOREIGN LANGUAGE TEACHING	265
д-р Билјана ИВАНОВСКА „BLENDED LEARNING“ КАКО МЕТОД ВО ИЗУЧУВАЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СТРУКА Biljana IVANOVSKA, Ph. D. BLENDED LEARNING“ AS A METHOD WHILE LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	273

Делфина ЈОВАНОВА НИКОЛЕНКО¹
д-р Луси КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА²

СЕМАНТИКАТА НА ЈАЗИКОТ ВО РУБРИКАТА „САКАМ ДА КАЖАМ“ ВО ДНЕВНИОТ ВЕСНИК „ВЕСТ“

Апстракт: Овој труд има за цел да ја прикаже семантиката на јазикот во македонскиот дневен печат, т.е. скриените пораки и кодови коишто претставуваат важна компонента во еден текст на која треба да се обрне поголемо внимание при читањето. Преку конкретни примери во рубриката „Сакам да кажам“ која излегува во печат во дневниот весник „Вест“, направена е анализа на симболите и знаците коишто ги содржи еден текст, како и анализа на стилот на авторот. Авторот Горан Михајловски преку неговата рубрика „Сакам да кажам“ гради слика, поточно ја пресликува реалната состојба во којашто ние денес живееме. За скриената порака што тој ја пренесува да биде правилно сфатена и да се направи разлика меѓу буквалното и преносното значење, читателот треба да поседува некои основни знаења од областа на семантиката која придонесува толкувањето да биде успешно спроведено.

Клучни зборови: *стилистика, стил, знак, код, значење, дневен печат.*

Delfina JOVANOVA NIKOLENKO¹
Lusi KARANIKOLOVA – COCOROVSKA, PhD²

THE SEMANTICS OF THE LANGUAGE IN THE RUBRIC „SAKAM DA KAZAM“ IN THE DAILY NEWSPAPER „VEST“

Abstract: This paper aims to present the semantics in the Macedonian press, i.e. hidden codes and messages that represent an important component of a particular text, which requires higher awareness during the reading process. Through several examples from the rubric “Sakam da kazam” issued in the daily newspaper “Vest”, an analysis of the symbols and signs within a text has been made, as well as the author’s style analysis. The author, Goran Mihajlovski, through his rubric depicts the real life conditions nowadays. In order to understand the hidden message in a correct manner and to make a distinction between the literal and figurative meaning, the reader should possess some basic knowledge in semantics that helps in conveying successful interpretation.

¹ Делфина Јованова-Николенко, магистрант на Филолошкиот факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

² Луси Караниколова-Чочоровска, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип.

Key words: *stylistics, style, sign, code, meaning, press.*

1. Вовед

Во 1991 година излезе првиот број на дневниот весник „Вест“. Рубриката „Сакам да кажам“ на Горан Мијалковски првпат се објави на 12.1.1991 година, најнапред во дневниот весник „Вечер“. Станува збор за мошне читана рубрика, нешто што ако не преку печатеното, со сигурност се потврдува преку електронското издание на овој весник. Вообичаено, рубриката има алегориски карактер: едно се кажува, а друго се мисли. Тоа, пак, од своја страна упатува на концентрирана семантика, што значи дека треба да се чита со внимание. Затоа и „Сакам да кажам“ бара и, секако, низ годините добива читатели кои „имаат време“ и доволно трпение да ја прочитаат и, секако, и да ја сфатат. Обично, бидејќи се објавува еднаш седмично (секој петок), се осврнува на настани во периодот од изминатите седум дена.

Опстојувањето на оваа рубрика се должи колку на искуството и ерудитивноста на авторот, толку и на заинтересираноста на читателите за неа. А вниманието што таа го добива е респектабилно.

2. За семантиката и семантиката на јазикот

Семантиката е наука којашто се занимава со значењето на зборовите и нивната функција во реченицата. Таа е дел од семиотиката којашто претставува општа теорија на знаците. Зборот семантика почнува да се користи во 20 век од страна на францускиот лингвист Мишел Бреал. Освен што го проучува значењето на зборовите, семантиката го проучува и односот на значењето меѓу зборовите, условите на вистинитост на некој исказ, прагматиката која се смета за гранка на семантиката, а исто така прави и критичка анализа на дискурсот. Конечно, семантиката се задржува на односот меѓу ознаката и означеното. Знакот е стимуланс, т.е. сетилна супстанца, чијашто ментална слика нашиот дух ја поврзува со слика на друг стимуланс кој треба да ја оживее за целта на општењето. Тој е израз, т.е. белег на намерата да се соопшти смисла. Но, оваа намера може да биде и несвесна, што пак многу го проширува полето на семиотиката.

Додека пак, кодирањето е работа на договор меѓу корисниците на знакот кои го признаваат односот меѓу означителот и означеното и го почитуваат при употребата на знакот. Меѓутоа, таа конвенција е повеќе или помалку широка или пак, повеќе или помалку прецизна. Колку што конвенцијата е понејасна, толку повеќе вредноста на знакот е попроменилива и зависна од корисникот. Од друга страна, конвенцијата има статичен карактер и таа зависи од бројот на единките во одредена група, кои ја признаваат и прифаќаат. Колку што конвенцијата е поширока и попречишна, толку знакот е повеќе кодиран. Ако знакот има имплицитно потекло, тогаш кодирањето е процес. Употребата ја одредува и развлекува конвенцијата, така што ако знакот се кодира, тогаш може и да се декодира.

Поимот смисла вообичаено се дефинира на два начина: „Идеја што знакот ја претставува“ и „Идеја на која може да се однесува предметот на мислење“. Постои смисла на зборот „живот“ но и смисла на животот. Во средниот век се употребувале два збора, *lesens* (lat. *sensus*) или непосредно значење, она што е очигледно и *lesen* (germ. *sinn*o, „правец“) што ја означува другата страна на смислата, неговата крајна цел. Лингвистичката револуција, за жал, ги стопила во еден овие два облика и сериозно ги замаглила границите на нивното значење, а со тоа и границите на двете семиотики. Според ова, ако семиотиката е наука за знаците, тогаш таа го опфаќа севкупното знаење, севкупното искуство, затоа што сè е знак: сè е означено и сè е означител.

Моделативната моќ е способност да се претстави некој предмет во форма на јазична или книжевна слика. Моделот е слика на предмети кој се посочува, прикажува со еден знак. Моделот на предметот што се прикажува во еден текст може да биде поблизок до светот што го прикажува, но може да биде и пооддалечен. Оттаму, едни знаци се сметаат за условно пореалистични, поотворени кон предметот, а други се сметаат за херметички и позатворени кон предметот. При читањето на знаците учествуваат цела низа од интерпретанти, кои се знаци подредени од други знаци и кај секој читател побудуваат цела низа различни слики. Значи, моделот го претставува она што не мора да постои, она што може да е отсутно, а се подразбира. И токму тоа е интересно „читањето меѓу редови“. Знаците сами по себе повлекуваат голем број на прашања и означуваат нешто што постои надвор од нив. Тие се невидливи на прв поглед и нудат нешто повеќе за предметот, за светот кој го претставуваат и настојуваат да имаат поширока, поуниверзална информација за начинот на кој се организирале животот и светот. Тие најчесто се со висок степен на симетричност со предметот кој го означуваат.

Во тесна врска со семантиката е и стилистиката. Стилистиката е наука за стилот. Таа се смета за наследничка на реториката. Реторичката концепција на стилот продолжува во 20 век како неореторичка концепција, се говори за неореторика како вид стилистика.

Аристотел вели дека стилот во голема мера зависи од контекстот, функцијата на изразот, намената, целта, приспособеноста на моментот со изразот, кој сè кажува. Неусогласеноста е една од негативните одлики на стилот. Она што не е усогласено прима негативна конотација. Сè треба да биде усогласено на намената, целта, на другата личност итн. Една од позитивните индикации е усогласеноста на местото, времето, човекот итн. Други позитивни индикации се јасноста наспроти која е најасноста. Според Аристотел негативна индикација е и големата претенциозност. Аристотел ги почитува своите ставови за соодветноста на стилот на жанрот, времето, местото, публиката, намерата итн. Според него, сублимноста е добра одлика на стилот, а честите проширувања, дигресији, зборуваат за еден вид лош стил. Сувопарноста или високопарноста зборува за невкус и тоа е, исто така, негативна индикација.

Добриот стил од Аристотел до денес би требало во процесот на комуникација да носи дефамилијаризација, тоа значи дека стилот е извор на дополнителни информации, токму поради фактот што е причинител за создавање необични,

оригинални, автентични, крајно индивидуализирани информации, текстови.

Под стил се подразбира и индивидуален начин на изразување на мислите. Имено, секој на различен начин ги искажува своите мисли, што значи дека секој има свој стил. Стилот е личен избор на јазичните средства со кои ги искажуваме своите мисли. Стилот го дефинираме како збир од дополнителни јазични елементи што ја надградуваат основната информација на исказот или на текстот. Со јазикот настојуваме да соопштиме нешто, да дадеме некаква информација за нешто што се случило, за тоа како се чувствуваме, за нашите мисли и ставови. Информацијата би можеле да ја наречеме основа на секој исказ. Се разбира, секој на различен начин раскажува за тоа што се случило, за своите чувства, а на различен начин ги изложува и своите мисли и ставови. Една иста мисла може да биде различно искажана од различни говорници. Секој, иако ќе ја искаже истата порака, ќе избере различни зборови, редослед на зборови, интонација па дури и мимики со кои ќе ја изрази мислата.

За основоположник на стилистиката се смета Шарл Бали. Овој автор, студент и следбеник на Фердинанд де Сосир, се интересирал за оној јазичен израз што го практикуваат сите зборувачи на еден јазик, а тоа е разговорниот, функционален стил, кој е исполнет со слободно и спонтано изразување, ставови, мисли (љубов или омраза, потценување или преценување, хумор или иронија и сл.). Своите поставки за тоа дека стилот го прават можностите на јазикот за изразување чувства, Шарл Бали ги изнесува во својата книга посветена на француската стилистика. Оваа книга има пошироко значење затоа што теориските поставки во неа имаат важност за кој било друг јазик, а начинот на кој се спроведени покажува доследност и верност кон поставените принципи. Следбениците на Шарл Бали, од своја страна, почнале да се интересираат за јазикот на уметничката литература, земајќи предвид или одделни јазични црти кај писателите, или пак целосно го проучувале јазикот на одделни француски писатели.

Ние денес можеме да кажеме дека треба да се проучува не само јазикот на писателите туку и јазикот на науката, јазикот на средствата за јавно општење, јазикот на администрацијата и политиката, како и разговорниот јазик.

Стилистиката е наука што ги проучува можностите на изразување што ни ги дава јазикот и начинот на кој избираме од тие средства за да се изразиме во определени ситуации. Нема стилистика без избор меѓу повеќе зборови, меѓу повеќе изрази, меѓу повеќе конструкции, меѓу повеќе наставки. Предмет на проучување на стилистиката е стилот, односно начинот на кој се организира еден исказ или текст, начинот на кој се оформува една содржина. Според тоа, стилистиката ги проучува изразните можности на јазикот и изборот што го прави зборувачот или пишуваачот за да го оформи својот исказ или текст. Постојат повеќе начини на кои може да се изрази една содржина и од повеќето зборови и конструкции што му стојат на располагање за определен предмет, лице, појава, содржина и слично, зборувачот го избира тој збор што смета дека одговара за таа ситуација на општење, како и за тој соговорник.

3. За семантиката на јазикот во рубриката „Сакам да кажам“

Рубриката „Сакам да кажам“ на новинарот Горан Михајловски ја земаме како пример за приказ на семантиката на јазикот и тоа од повеќе аспекти.

Веќе се кажа, станува збор за рубрика која има алегориско-метафоричен карактер, односно едно се зборува а друго се мисли.

Секој текст е кодиран и има две значења: буквално и преносно. Овде постои двојно читање. Во редовите на овие текстови се содржани настани кои во обичната комуникација се автоматизираат и се читаат како обичен израз. Но, ако навлеземе подлабоко „меѓу редовите“ всушност ќе го откриеме преносното значење на текстот. Овие текстови содржат симболична ситуација којашто може да се толкува како проекција на некоја претходно готова слика, но и располага со сигнали на распознавање. Во себе содржат скриена порака и толкувањето на таа порака зависи од нас. Кога ќе се открие вистинската порака на самиот текст тогаш се воспоставила вистинска комуникација меѓу авторот и читателот, т.е. тогаш е воспоставен однос автор – текст – читател. Една иста порака може да биде исполнета со значење или да биде испразнета, односно извлечена од нејзиниот сопствен код или контекст. Затоа, авторот треба да е концентриран на пораката, на информацијата и многу е важен начинот на кој нешто ќе се искаже, т.е. начинот на кој ќе се пренесе некоја информација.

Така, во статијата „20 минути“ излезена во печат на 7.6.2014 година, преку игра на зборовите авторот зборува за она што е очигледно за целата македонска јавност, она за коешто никој не се осмелува да зборува и она за коешто тој сака да каже но не смее. Уште на почеток авторот со потсмев и подбив пишува за една реклама во којашто се зборува за слободата на мислење и изразување во медиумите. Ова е едно од основните граѓански права. Ова право датира од 18 и 19 век и претставува конститутивно право за еден демократски систем во кој секој има право слободно да го искаже своето мислење. Слободата на изразување е право коешто се темели врз слободата на мислење и е неразделно поврзана со неа.

Авторот критички пристапува кон ова затоа што смета дека ова право не е во целост спроведено во македонските медиуми и дека тие сè уште чувствуваат страв целосно да го искажат своето мислење. Тој преку знаци и кодови ја пренесува неговата скриена порака до македонската јавност, притоа надевајќи се дека ќе воспостави комуникација со читателот и дека неговата порака ќе биде правилно сфатена: „Си седи една згодна новинарка во редакција и ѝ свони телефонот. Се јавува шефот. И ветува награда и ја убедува да не пишува за некој фабрикант, оти тоа не би било добро за никого. Таа пркосно го одбива шефот и продолжува да го пишува текстот. Дали го објавува - не знаеме. Оти спотот нема завршница“. Всушност, неговата главна цел е токму ова, затоа што авторот секогаш мисли на читателот и се надева дека ќе допре до него.

Авторот е ироничен, критички настроен и многу остро и преку сарказам се обидува да ни ја долови реалната слика на целата ситуација. Еве, како изгледа неговата иронија: „... Уште малку подалеку на патот кон ЕУ, некаде на почетокот на оваа година работевјќи на една тема, за која претпоставувавме дека ќе имаме

проблеми да ја објавиме, решивме да тестираме за колку време ќе стигне реакција, откако ќе го поставиме прашањето во релевантна владина институција. Не чекавме долго. По дваесет минути, наместо одговор на поставеното прашање, добивме добронамерна сугестија дека ако пишуваме за таа тема, тоа не би било добро за никого. Како во поучниот спот со згодната новинарка што тргнала на патот кон ЕУ во далечната 2009 година...“

Според ова, авторот преку неговиот индивидуален начин на изразување и преку неговиот личен избор на зборови и јазични средства ги искажува своите мисли, своите скриени пораки и кодови со кои свесно влегува во потсвеста на читателите.

Стилот на авторот е публицистички. Неговата функција е информативна, дејствувачка или мотивирачка, т.е. пропагандна, па со нив се создава едно јавно мислење во едно општество. Неговиот стил е индивидуален и преку него тој се претставува себеси. Позната е општоприфатената дефиниција на Бифон за стилот дека „стил е самиот човек“.

Преку анализа и свое лично размислување авторот директно го искажува својот став за појавите и за личностите за кои пишува. Неговите текстови се наменети за широк круг читатели (луѓе со различен степен на образование и со различни интереси и наклоности). Исто така, за брзо пренесување на информацијата, но и за привлекување внимание е важен придонесот на насловите, кои можат да бидат придружени и од наднаслови и од поднаслови. Конкретно, во прилогот што ние го анализираме, главниот наслов е „20 минути“, додека пак целиот текст е поделен во четири дела.

Во неговите текстови се јавуваат голем број прашални реченици: „Прашањето е што објавуваат тие медиуми. Каква порака испраќаат? Што откриваат? Кој ја прима таа порака? Дали таа порака нешто им значи на луѓето? Што добива заедницата од постоењето на тие медиуми? Колку нивното постоење е релевантно? Дали му служат на јавниот интерес или го задушнуваат?“...

Исто така за да каже дека „приказната со слободата на медиумите е еден надуен балон, во недостиг на една силна и креативна опозиција која ќе се бори на реални теми и основи, а не на надуени теми» авторот користи и метафора: „Е толку му требаше на балонот да се надуе. Само 20 минути“.

Заклучок

Во дневниот печат и воопшто во сите медиуми секојдневно кружат информации со скриена порака и симболика. Користејќи свој личен стил и вешто служејќи се со јазичните средства, авторите наметнуваат свое мислење за одредена ситуација и се обидуваат да ни го пренесат преку кодови. Нам како читатели ни преостанува да креираме свое мислење за содржината на пораката, за тоа како ќе ја сфатиме и како ќе го прочитаеме нејзиното скриено значење.

Авторот на рубриката „Сакам да кажам“ Горан Михајловски мошне вешто и суптилно го навестува она што сака да го каже и она што го мисли, надевајќи се дека ќе наметне еден став кој ќе биде општоприфатен.

Како и да е, несомнено е дека со подлабока анализа на содржината на еден текст, па макар бил тој и од дневниот печат, секој читател ќе пронајде своја семантика, логична за него, и ќе препознае и протолкува знаци коишто за еден читател имаат едно, за друг имаат сосема друго значење. Во секој случај, така треба и да биде, зашто и во пишувањето и читањето (треба да) постои демократија.

Користена литература

1. Аристотел: (2002). Реторика, Македонска книга, Скопје, Превод од старогрчки, предговор, белешки и коментар: Весна Томовска.
2. Бојковска, Стојка; Минова-Ѓуркова, Лилјана; Пандев, Димитар; Цветковски, Живко: (2008). Општа граматика на македонскиот јазик: Просветно дело, Скопје.
3. Бојковска, Стојка; Минова-Ѓуркова, Лилјана; Пандев, Димитар; Цветковски, Живко: (1998). Македонски јазик за средното образование: Просветно дело, Скопје.
4. Дрваров, Дине: (2000) Уметноста на говорот: Сценски говор - Говорна интерпретација на уметнички текст, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Факултет за драмски уметности, Скопје.
5. Караниколова, Луси: (2010). Техники на усно и писмено изразување: Европски универзитет, Република Македонија, Скопје.
6. Конески, Блаже: (2004). Граматика на македонскиот литературен јазик: Просветно дело, Скопје.
7. Milivoje Minović: (1985). Uvod u nauku o jeziku, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Sarajevo.
8. Пандев, Димитар: (2004). Говорење и пишување: Просветно дело, Скопје.
9. Reardon, Kathleen K.: (1998). Interpersonalna komunikacija: Alineja, Zagreb.
10. Rečnik književnih termina, Nolit, Beograd, 1986 godina.
11. Royenberg, Maršal M.: (2002). Jeziksa osečanja, Nenasilna komunikacija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Beograd.
12. Semoire, Art M.: (1984). I vi možete imati super pamćenje: Izdanje autora-Beograd, Beograd.
13. Станојевић, Обрад/Аврамовић, Сима: (2002). ARS RHETORICA, Вештина беседништва: Службени лист СРЈ, Београд.
14. Tomić, Zorica: (2003). Komunikologija: Čigoja, Beograd.
15. Hybels, Sandra/Weaver, Richard L.: (1998). Communicatingeffectivel:, McGrawHill, Boston, Massachusetts, BurtRidge, IllinoisDubuque, IowaMadisonNewYork, NewYorkSanFrancisco, CaliforniaSt. Louis, Missouri.
16. <http://www.vest.mk/>, 20 минути, <http://www.vest.mk/default.asp?ItemID=34EBA97811DE945890DFDDB4458375F>